

BANKDA HUJJAT AYLANISHINI TASHKIL ETISH

Narzullayeva Ozoda

SamISI, Bank ishi kafedrası asisstenti

Mamadiyorov Hasan

SamISI, BI-322 guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu tezisda bankda hujjatlar bilan ishlash, hujjat aylanishini tashkil qilish bo'yicha fikr yuritilgan. Shuningdek, bankda ish yuritish va hujjat aylanishidagi qulaylik, bank sanoatidagi tizimlar, hujjatlar bilan ishlashdagi e'tibor qaratilishi kerak bo'lgan asosiy jihatlari, eskirgan tizimlar, elektron hujjat aylanishi va hujjat ayirboshlash tizimi, ulardagi asosiy talablar to'g'risida to'xtalib o'tiladi.*

Kalit so'zlar: *bank, tizim, nazorat qiluvchi organ, hujjat, elektron hujjat aylanishi tizimi, talablar.*

Kirish

Raqobat, qo'shilish va moliya sanoatini davlat tomonidan tartibga solish banklar va kredit tashkilotlarining biznes yuritish uslubini tubdan o'zgartirdi. Bugungi kunda banklar mijozlar bilan munosabatlarni mustahkamlovchi va o'z samaradorligini oshiradigan o'zaro savdo, upselling va boshqa usullarga, shu jumladan, ish yuritish va hujjat aylanishi uchun axborot texnologiyalari yordamiga e'tibor qaratmoqda.

Bank sanoati dunyodagi eng avtomatlashtirilgan sohalardan biridir. Banklar uchun dasturiy ta'minot ro'yxatini quyidagicha: avtomatlashtirilgan bank tizimlari (ABS), moliyaviy hisob tizimlari, qarorlarni qo'llab-quvvatlash tizimlari (DSS), ijro etuvchi axborot tizimlari (ESS), ma'lumotlarni qayta ishlash tizimlari (DM), korporativ resurslarni rejalashtirish tizimlari (ERP), mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish tizimlari (CRM), biznes jarayonlarini boshqarish tizimlari (BPM) va bularning barchasi operatsion tizimlar, DBMS, xavfsizlik tizimlari va boshqalar kabi asosiy dasturiy ta'minotni hisobga olmaydi. Shuningdek, bankomatlar va terminallar kabi qo'shimcha qurilmalar ham mavjud. Nima uchun elektron hujjat aylanish tizimini ham o'z ichiga oladi? Chunki kuchli raqobat bozorida muvaffaqiyat qozonish uchun bank tashkilotlari tashkilot ichida va mijozlar bilan amalga oshirilgan barcha operatsiyalarni to'liq ko'rishni ta'minlaydigan vositalarni talab qiladi. Ko'pincha, bu tuzilgan va tuzilmagan hujjatlarni, shu jumladan uchinchi tomon va eski tizimlarni qidirishni talab qiladi. Biznes jarayonlari asosan qog'ozda olib boriladigan moliyaviy tashkilotlar bu yerda jiddiy ahvolga tushib qolgan. O'z navbatida, elektron hujjat

aylanish tizimiga o'tgan tashkilotlar bu borada afzalliklarga ega. Ushbu tezisda biz nima uchun bankda elektron hujjat aylanishi kerakligi haqida o'z fikrlarimiz bilan o'rtoqlashamiz, shuningdek, xalqaro ekspertlarning fikrlari va mijozlarning tajribasini taqdim etamiz.

Asosiy qism

Nazorat qiluvchi organlar tomonidan moliya institutlariga vaqti-vaqti bilan tashrif buyurib, aktivlar va majburiyatlar, tashkilotning vakolatlari va qonun hujjatlariga rioya etilishi baholanadi. Audit va ekspertiza mutaxassislari tashkilotda bir necha hafta davomida lager tashkil qiladi va tijorat kreditlari, kredit fayllari, kredit portfellari va potentsial xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan boshqa ma'lumotlar bo'yicha turli hujjatlarni saralashni boshlaydi. Qog'ozga asoslangan muhitda bunday tekshiruvlar abadiy davom etishi mumkin. Hujjatlari bo'lgan massiv papkalarni topish, olib tashlash, changdan tozalash va diqqat bilan tekshirish kerak. Jildlar kashtada tikilgan, keyin yana tikilgan va kerakli hujjatlar yo'qolishi, ko'paytirilishi yoki aralastirilishi mumkin - elektron hujjat aylanishi shunchaki jismonan istisno qiladigan narsadir. Hatto qog'oz jarayonlaridan uzoqlashgan va hatto elektron hujjat aylanish texnologiyalarini joriy qilgan tashkilotlar uchun ham (va banklar uchun bu deyarli universal amaliyot), agar zarur ma'lumotlar tasodifiy saqlangan bo'lsa va ularni tezda topish qiyin bo'lsa, tekshirishlar zerikarli bo'lishi mumkin. Shunday qilib, biz sizga ko'rsatamiz, bu yerda kirish ekrani, masalan: ma'lumotni asosiy kompyuterdan yoki oddiygina eskirgan tizimdan olish papkalarni ko'chirishdan ham qiyinroqdir (va inspeksiya xodimi 90-yillardagi bunday go'zallikni ko'rib, "maneken rejimiga" tushib qoladi). Shu sababli, bank, nima deyishidan qat'iy nazar, mijozlar, moliya, tranzaksiyalar to'g'risidagi ma'lumotlarni, ular qayerda saqlanishidan qat'iy nazar, o'qilishi mumkin bo'lgan shaklda taqdim eta oladigan zamonaviy tizimga muhtoj - va hujjat aylanishi tizimi yaxshi tanlov bo'lishi mumkin.

Elektron hujjat aylanishi tizimi bankni tekshirish jarayonining samaradorligini tubdan oshirishi, uning davomiyligini bir necha kunga (ba'zi hollarda esa haftalarga) qisqartirishi mumkin. Inspektorlar hujjatlar, korporativ hisobotlar va ofis hujjatlariga tezkor kirish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa bankning biznes jarayonlariga aralashuvni sezilarli darajada kamaytiradi. Veb-mijoz asosidagi hujjat boshqaruvi tizimlarida - bu holat bor, inspektorlar hatto ma'lumotlarga xavfsiz masofadan kirish imkoniyatiga ega bo'lishlari mumkin va ular ofisga umuman kelishlari shart emas.

Bank rahbariyati uning faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi biznes jarayonlarini tushunadi. Shubhasiz, ularning ko'pchiligini turli xil muntazam protseduralarda hujjatlarni qo'lda yo'naltirishni bekor qilish va bu bilan shug'ullanadigan xodimlarni

bo'shatish orqali soddalashtirish mumkin. Agar shunday bo'lsa, unda siz elektron hujjat aylanish tizimini joriy etish haqida o'ylashingiz mumkin.

Hujjat ayirboshlash tizimi bilan birgalikda bank rahbariyati biznes jarayonlarini yanada qattiqroq boshqarishga ega bo'ladi. Hujjatlarni ular bo'ylab harakatlanish yo'nalishlari aniq belgilanishi mumkin - bu imkoniyat biznes-jarayon dizayneri tomonidan taqdim etiladi. Bundan tashqari, u biznes-jarayon faoliyatining to'g'ri va o'z vaqtida amalga oshirilishini ta'minlashi mumkin bo'ladi. Biznes-jarayonlarni avtomatlashtirish orqali moliya tashkiloti o'zini to'g'ri axborotni kerakli vaqtda kerakli odamlar ko'rishini kafolatlaydi. Va hisobot yaratish mexanizmi buning isbotini beradi.

Ofisni avtomatlashtirish bilan tashkilot hujjatlarni saqlash jadvallariga muvofiq saqlanishi va yoki yo'q qilinishiga ishonch hosil qilishi mumkin. Agar bir kun kelib, masalan, chaqiruvga javoban hujjatlarni taqdim etish zarur bo'lsa, bu tashkilotning ishini kamaytiradi. Yozuvlarni saqlash va yo'q qilishda inson xatosiga o'rin yo'qligini ko'rsatish uchun saqlash jadvallari tartibga soluvchi organlarga taqdim etilishi mumkin. Bundan tashqari, ma'lumotlar bazasida metama'lumotlarga ega bo'lish muayyan tashkilot ehtiyojlarini qondirish uchun kerak bo'lganda hisobotlarni yaratishni osonlashtiradi.

Elektron ish oqimlariga o'tgan, lekin hali ham korporativ ma'lumotlarga kirishda qiynalayotgan bank va moliya institutlari texnologik sarmoyalaridan maksimal darajada foydalana olmayapti. Agar kompaniya o'zi ishlatadigan turli tizimlar ma'lumotlariga doimiy ravishda kira olmasa (va banklarda ularning ko'pchiligi mavjud), bu jarayonni standartlashtirishni juda qiyinlashtiradi, agar imkonsiz bo'lmasa. Faqat ba'zi bo'limlarda mavjud bo'lgan maxsus tizimlar qog'ozli shkaflardan ko'ra yaxshiroq emas. Biznes jarayoni ularning oldida yopiq eshik kabi tiqilib qolishi mumkin.

Eskirgan tizimlar hujjat aylanishini, ma'lumotlarga kirishni va bo'limlar o'rtasidagi aloqani murakkablashtiradi. Odatda, eskirgan dasturiy ta'minot ma'lum bir vazifa uchun bir marta yoziladi, ko'p yillar davomida yaxshi ishlaydi va unga tegmaydi, keyin esa eskirganligi ma'lum bo'ladi. Masalan, ikkita bank birlashishga qaror qilganda va ularning tizimlari o'rtasida integratsiya haqida savol tug'iladi. Boshqa tizimlar bilan moslashuvchan integratsiya imkoniyatlariga ega bo'lgan hujjat boshqaruvi tizimi ma'lumotlarni dastlab qaerda joylashganligidan qat'i nazar, bir joyda birlashtirishga imkon beradi. U ko'plab ichki tizimlar bilan birlashtirilishi mumkin; siz eskirgan tizimlardan ma'lumotlarni unga o'tkazishingiz va iloji bo'lsa, nihoyat eski dasturiy ta'minotdan xalos bo'lishingiz mumkin - bank sohasidagi yirik

mijozlarimizdan biri kabi, 100 mingdan ortiq hujjat kartalarini skanerlangan qo'shimchalar bilan ko'chirishingiz mumkin.

Xulosa

Shunday qilib, banklar quyidagi muammolarni hal qilish uchun hujjat aylanishi tizimini talab qiladi:

- Biznes jarayonlarini avtomatlashtirish va hujjat yo'nalishlarini belgilash;
- Kompaniyaning o'ziga xos bo'lmagan hujjat aylanishini avtomatlashtirish: boshqaruv, iqtisodiy, kadrlar, yuridik;
- Ishlash intizomini nazorat qilish;
- Ofis ish jarayonlarini va elektron ofisni avtomatlashtirish;
- Uchrashuvlarni boshqarishni avtomatlashtirish;
- Bankning asosiy faoliyatini, shu jumladan asosiy bank tizimlarini qo'llab-quvvatlovchi uchinchi tomon tizimlaridan hujjatlarni birlashtirish;
- Eskirgan tizimlarni yangi, samarali va zamonaviy elektron hujjat aylanish tizimiga almashtirish.

Hujjat aylanishi banklarda va moliya institutlari kabi tashkilotlarda amaliyot qilishning asosiy qismidir. U hujjatlarni qabul qilish, salqash, qaytarib berish va ularning xodimlar tomonidan kerakli ma'lumotlarni toppish uchun ishlatiladi. Hujjatlar bank operatsiyalarida muhim hisoblanadi, chunki har bir amaliyot, har bir operatsiya ma'lum hujjat asosida tuziladi va rasmiylashtiriladi. Umuman olganda bugungi kunda bankni hujjatlarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi va hujjatlar aylanmasi bankning asosiy ajralmas qismlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Banklar va moliya sohasi" – O.Otajonov, 2018.
2. "Moliya siyosati va moliya tizimining ustuvor masalalari" – Z.Rakhimov
3. Elektron resurs – ww.lex.uz
4. Elektron resurs – www.wikipedia.uz
5. "Banklar va moliya tizimida raqobatbardoshlik" - S.Urazov, N.Abdurahmonov, A.Ismoilov, 2020

